

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Bråtön

Omslagsfoto: Per Folkesson

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000- områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på

”kartverket skyddad natur”. I kartverket söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information (se bilaga för användarhandledning).

Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shp-fil. Det görs på Miljödataportalen.

För mer information om Natura 2000:

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/sodermanland eller telefon 010-22 340 00

Naturvårdsverkets hemsida: <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Miljödataportalen: <http://mdp.vic-metria.nu/miljodataportalen/>

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0220166 Bråtön

Kommun: Strängnäs

Områdets totala areal: 36,8 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen:

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2019-01-30

Markägarförhållanden:

Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1998-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

7140 - Öppna mossar och kärr

9010 - Taiga

9020 - Nordlig ädellövskog

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: Syftet med Natura 2000-området Bråtön är att bevara lövskogen och granskogen med den artrika och unika floran.

Motivering: Bråtön framstår, genom sin unika flora av ekologiskt högt specialiserade lundgräs och andra för länet sällsynta växter, som en av länets främsta växtlokaler.

Prioriterade åtgärder: Att vårda och bevara de artrika skogsmiljöerna. Det sker främst genom att gran röjs regelbundet i lövskogsmiljöerna, särskilt värdefulla naturvårdsträd friställs och att väsentliga delar av taigan lämnas för fri utveckling. Det är också prioriterat att förhindra igenväxning av den öppna våtmarken.

Beskrivning av området

Bråtön är belägen mellan sjöarna Eklången och Träskaten i Strängnäs kommun. Terrängen på ön är kraftigt kuperad med en central bergsklack omgiven av moränsluttningar. Bråtön domineras i väster och söder av ädellövskog med mycket lind, i övriga delar av barrskog eller blandskog. Buskskiktet är rikt utvecklat och består främst av try, hassel och sly av lövträd. Bråtön framstår, genom sin unika flora av ekologiskt högt specialiserade lundgräs och andra för länet sällsynta växter, som en av länets främsta växtlokaler. Vanliga arter i fältskiktet är t.ex. vitsippa, blåsippa, vårärt, myskmadra och underviol. Öns södra sida har gynnsamma klimatiska betingelser, med varma mullrika jordar uppvärmda av sol och av den värme som magasineras av de ytliga moränblocken, vilket delvis förklarar den extremt rika lundflora som breder ut sig under träden här.

Berggrunden inom området utgörs av gnejsgranit. Berg går i dagen centralt på ön i två parallella stråk. I övrigt är berggrunden täckt av en relativ blockig morän. Ön gränsar i söder till öppet vatten, i övrigt omges den av vassbevuxna kärrmarker, som utgör rester av gamla strandängar. Utanför Natura 2000-gränsen i nordost ligger ett boningshus. Från detta leder en stig åt sydost. Bråtön består till mycket stor del av lövskog där asp och lind bildar större eller mindre bestånd. Enstaka äldre ekar bildar solitärer i bergskanter, eken är också ett konstant inslag i buskvegetationen i de högre bergiga delarna.

Vanliga trädslag är förutom ek, asp och lind, även ask, lönn, björk och klibbal. Strax söder om det lilla berget finns ett litet planterat bokbestånd. Trädbeståndet är förhållandevis ungt, men genom de goda markförhållandena är tillväxten hos träden mycket hög. Exempelvis finns grova stammar av asp, björk och gran överallt, till och med i områden som tidigare utsatts för avverkningar.

Naturvårdande insatser i form av granröjning och veteranisering har genomförts under 2018 i ädellövskogen i den västra delen av Natura 2000-området.

Vad kan påverka negativt

Se under rubriken "negativ påverkan" i beskrivningen av respektive naturtyp.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Skydd: Området är skyddat som Bråtöns naturreservat sedan 1997 (domänreservat sedan 1961). Bråtön med omgivningarna är även ett område av riksintresse för naturvården – Eklången-Bråtön-Träskaten.

Skötsel: Att vårda och bevara de artrika skogsmiljöerna. Det sker främst genom att gran röjs regelbundet i lövskogsmiljöerna, särskilt värdefulla naturvårdsträd friställs och att väsentliga delar av taigan lämnas för fri utveckling.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål,

så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

7140 - Öppna mossar och kärr

Areal: 6,31 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Bråtön omges av våtmarker med en sannolik historia som ängs- och betesmarker. Länsmansmossen kallades tidigare den våtmark som ingår i Natura 2000-området.

Habitatet är heterogent och omfattar mossar och kärr, fattiga till intermediära, öppna eller mycket glest trädbevuxna myrar. De myrtyper eller myrelement som kan inkluderas är plana eller svagt välvda mossar och tillhörande laggkärr. Torvtäcket är normalt minst 30 cm djupt, men kan vara tunnare i unga myrar. Gungflyn, mjukmattegolvet med vanligen mossrik vegetation som p.g.a. luftvävning i rotsystemet flyter på vatten eller lös gyttja, inkluderas oavsett torvdjup. Morfologiska strukturer i torven är sällsynt och utgörs i så fall av mindre tubbildningar. Trädskikt bestående av träd högre än tre meter har inte mer än 30% krontäckning. Där mossen är öppen domineras växtligheten av tuvor med ljung, kråkris, tranbär och rostvitmossa. De glesa tallmossarna domineras av skvattram och odon.

Bevarandemål

Öppna mossar och kärr ska vara hydrologiskt- och kemiskt opåverkade och präglas av naturliga torvprocesser. Naturtypen ska vara öppen, men ett mindre inslag av solbelysta träd och buskar får förekomma. Öppna mossar och kärr ska ha en speciell biologisk mångfald med karaktäristiska arter av vitmossor, starr och kärlväxter. Naturtypens öppenhet ska även gynna typiska fågelarter. Typiska arter av mossor och kärlväxter ska vara vanligt förekommande. Arealen öppna mossar och kärr ska vara minst 6,3 ha.

Negativ påverkan

- Befintliga och tidigare genomförda ingrepp i form av dikning och andra markavvattnande åtgärder liksom dämning påverkar naturtypens hydrologi och hydrokemi, vilket kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning. Även markavvattningsföretag och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan påverka naturtypen. Effekterna kan vara uttorkning, ökad igenväxning och erosion.
- Torvbrytning är ett hot som riskerar att öka i takt med efterfrågan på torv som energikälla och jordförbättringsmedel.
- Anläggning av skogsbilvägar över eller i närheten av naturtypen kan förutom påverkan på den fysiska miljön påverka hydrologin och/eller hydrokemin i ett område.
- Skogsbruk i närområdet; avverkning av fastmarksholmar och buffertzoner förändrar hydrologi, lokalklimat och struktur i övergångszonen mellan myren och fast mark. Avverkning av närliggande fastmarksskog kan också orsaka läckage av näringsämnen ut på myren.
- Spridning av t.ex. kalk, aska och gödningsämnen i naturtypen ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i naturtypens närhet kan också skada genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten.
- Ökad våtdeposition av kväve gör att naturtypens vegetationssammansättning förändras med resultat att antalet vitmossor minskar, och andelen gräs, buskar och träd ökar.
- Samhällsbyggande med nya kommunikationsleder, anläggningar etc. kan direkt eller indirekt förstöra eller orsaka skada på naturtypen.

Området är skyddat som naturreservat, vilket torde säkerställa att några av de ovan angivna

punkterna i dagsläget inte innebär något hot mot naturtypen i området.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

9010 - Taiga

Areal: 7,66 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Hela nordsidan av ön domineras av granskog, fläckvis dock med ett större eller mindre inslag av lövträd. Skogen utgörs huvudsakligen av ett äldre granbestånd med stort inslag av grova lågor. Här växer bland annat fina signalarter som aspfjädermossa, ullticka, veckticka och barkticka.

Bevarandemål

Taigan ska ha naturskogskaraktär och vara flerskiktad med ett betydande inslag av äldre träd och död ved. Trädskikten ska domineras av gran, andra viktiga trädslag är tall och lövträd såsom björk, asp, rönn eller sälk. Det ska finnas tillräcklig förnyring av tall och lövträd i området, för att de unga träden på sikt ska kunna ersätta de äldre. Skogen ska präglas av naturliga processer och småskaliga naturliga störningar eller skötselåtgärder som efterliknar sådana, t.ex. åldrande och avdöende, insektsangrepp, storm eller brand. Skogen ska hysa en hög biologisk mångfald av kärlväxter, mossor, lavar, svampar, fåglar och skalbaggar. Typiska arter, som t.ex. stor aspticka, aspfjädermossa och platt fjädermossa ska förekomma i området. Det ska även förekomma ull- och barkticka på ett flera lågor inom området. Arealen taiga ska vara minst 7,6 ha.

Negativ påverkan

- Negativ påverkan från omgivningen, t.ex. alltför omfattande avverkningar i angränsande bestånd som leder till förändrat lokalklimat, ökar risken för till exempel stormfällningar och en inväxande hyggesvegetation. Avverkningar av angränsande skog kan också orsaka läckage av näringsämnen. Det kan också handla om gödsling som leder till näringsläckage till omgivningen, plantering av främmande trädslag som kan sprida sig in i området mm.
- Dikning, markskador, markberedning, vägdragningar eller annan exploatering i eller i anslutning till området som medför hydrologiska störningar
- Brist på lämpliga spridningsvägar för arter knutna till naturtypen i det omgivande landskapet. Detta kan vara en följd av fragmentering och minskning av naturtypen i landskapet runtomkring. I den mindre skalan kan exempelvis skogsbilvägar leda till fragmentering av vissa organismers populationer, medan andra organismer påverkas negativt när skogsbestånden blir alltför isolerade i landskapet. På landskapsnivå utgör fragmentering ett betydande hot genom att partier med äldre skog förekommer allt mer isolerat, och genom att sammanhängande områden med kontinuitetsskogar splittras upp genom avverkningar.
- Brist på viktiga substrat i området, t.ex. död ved i form av torrträd och lågor i olika nedbrytningsstadier, gamla träd med grov barkstruktur, minskat lövislag till följd av konkurrens med gran.
- Brist på dynamik. Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller särskilt brand som verkar över stora ytor, men andra viktiga dynamiska krafter är översvämning, vind och angrepp av insekter och svamp.
- Systempåverkande arter, till exempel klövvilt som i betydande omfattning kan påverka förekomst av tall, ädellöv, asp, rönn och sälk negativt. Andra hot är invasiva främmande arter, t.ex. planterad ädelgran, som har potential att skada den naturliga biodiversiteten.
- Nedfall av kemiska ämnen. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer, men kan också påverka hela naturmiljön. Så har till exempel vissa kväveföreningar den effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen. Andra skadliga ämnen är svavel- och metallföreningar.

- Nya sjukdomar och skadeorganismer som redan är införda eller riskerar att bli ett problem om de införs.

Området är skyddat som naturreservat, vilket torde säkerställa att några av de ovan angivna punkterna i dagsläget inte innebär något hot mot naturtypen i området.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

9020 - Nordlig ädellövskog

Areal: 14,36 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Ädellövskogen på Bråtön breder huvudsakligen ut sig i söder och i väster. Den är av nemoral typ, vilket är märkligt med tanke på att Bråtön befinner sig i ett område av Mellansverige med ett förhållandevis kallt lokalklimat. Flertalet rester av nemoral skog i våra trakter är annars knuten till Mälaren, Hjälmarens och kustområdet samt till extrema, ofta basiska sydvästberg i de östra delarna av Sörmland. Med tanke på detta är Bråtön med sin exklusiva flora av sydliga växtarter något av ett växtgeografiskt mysterium.

Bevarandemål

Den nordliga ädellövskogen ska vara olikåldrig och ha inslag av äldre träd och död ved. Ädellövträd ska dominera i de övre trädsikten och ek, ask, lind och lönn ska utgöra viktiga trädslag. Ek ska inte på egen hand vara dominerande. Vidkroniga träd som tidigare stått ljusöppet ska stå fritt från konkurrerade träd- och buskar. Invasiva och främmande arter ska inte förekomma. Skogen ska ha naturskogskaraktär och präglas av naturliga processer som åldrande och avdöende. Den ska hysa en hög biologisk mångfald av kärlväxter, mossor, lavar och svampar. Typiska arter, som t.ex. strävlost, skogssvingel, fällmossa och grov baronmossa ska förekomma i skogen. Arealen nordlig ädellövskog ska vara minst 14,3 ha.

Negativ påverkan

Inväxande gran som konkurrerar med lövträden. I övrigt se ”negativ påverkan” under 9010 – Taiga.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd.

Dokumentation

Exempel på arter i området (inom parentes noteras för naturtypen/-erna typiska arter, TA):

Kärlväxter:

Blåsippa (TA)
Gulsippa
Korallrot
Lungört (TA)
Långsvingel
Myskmadra (TA)
Näsrot
Skogssvingel (TA)
Storgröe (TA)
Storrams (TA)
Strävlost (TA)
Svart trolldruva (TA)
Tandrot (TA)
Underviol (TA)
Vippärt
Vitsippa
Vårärt (TA)
Vätters (TA)

Mossor:

Aspfjädermossa (TA)
Fällmossa (TA)
Grov baronmossa (TA)
Hjälmsfrullania
Kalkthujamossa
Krusig ulota
Platt fjädermossa (TA)
Råttsvansmossa
Trubbfjädermossa (TA)

Lavar:

Blomskäggslav
Lunglav (TA)

Svampar:

Barkticka (TA)
Blek fingersvamp
Ekticka (TA)
Stor aspticka (TA)
Svartöra (TA)
Ullticka (TA)
Veckticka (TA)

Referenser

Länsstyrelsen i Södermanlands län, 1991. Sörmlands Natur. Naturvårdsprogram. ID-nr: 86-86.
Riksintresse för naturvården, ID-nummer: NRO 04 025.
Rydberg H., Bråtön – översikt av naturvärden och förslag till skötselstrategi, opublicerad 1999.
Rydberg, Wanntorp, Sörmlands flora, Botaniska sällskapet i Stockholm, 2001.

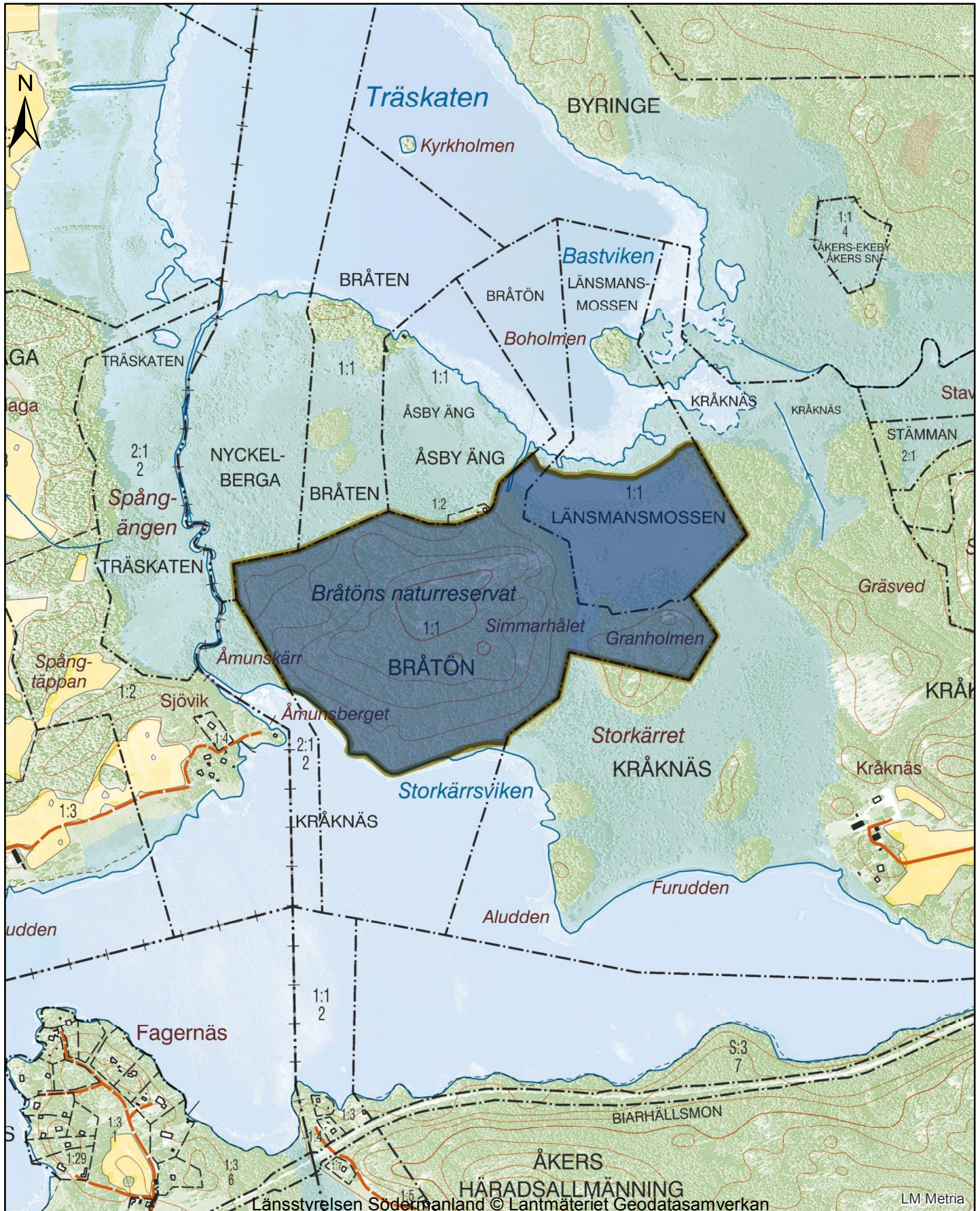
Länkar

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se>
<http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning>
<https://historiskakartor.lantmateriet.se>
<https://www.artportalen.se>
<http://artfakta.artdatabanken.se>
<https://www.artdatabanken.se/var-verksamhet/rodlistning>

Inventeringar

Ädellövs-skogsinventering 13 sept. 1986, Bråtön 1,1 S1A.
VMI-Södermanland, Länsstyrelsen, opublicerad (inventerad 1991 - 92).

Bilagor

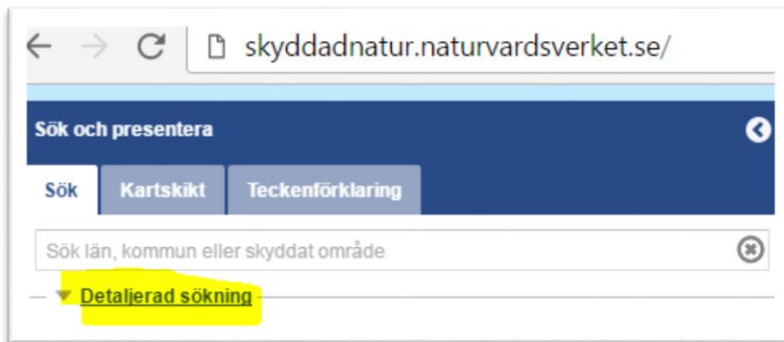

Karttjänst Skyddad natur

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

För att få en bild av var i respektive Natura 2000-område naturtyperna finns kan Naturvårdsverkets karttjänst Skyddad natur användas.

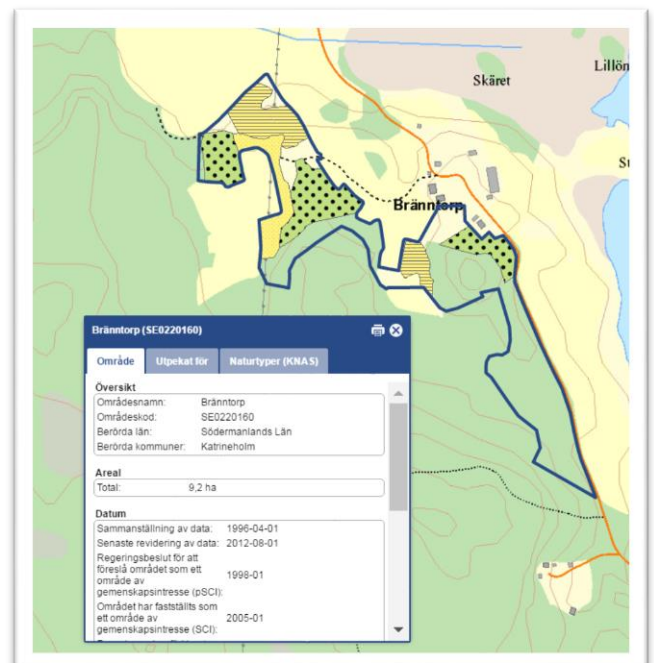
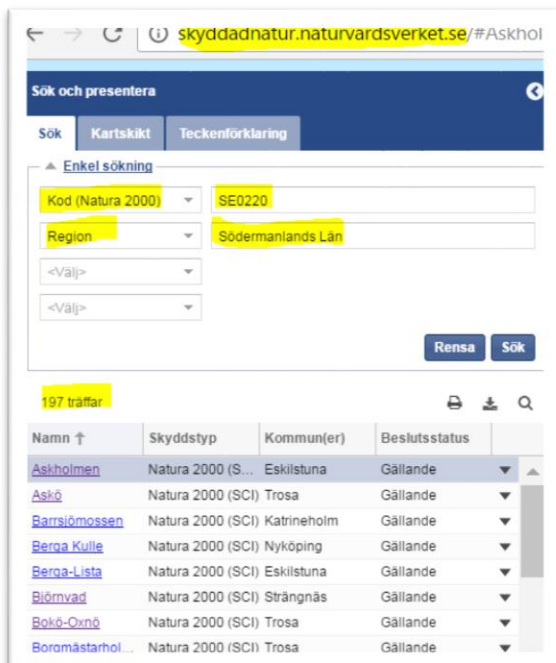
Välj "Detaljerad sökning"

Välj alternativ *Kod (Natura 2000)* skriv in SE0220

Välj *Region* och sök fram Södermanlands län

Sök, det ska bli 197 träffar. När man klickar på ett av namnen i listan kommer man dit i kartan.

För att se Naturtyper för områdena i kartan gå in på fliken "Kartskikt".

Avmarkera allt i *Naturvårdsregistret*. Det är endast *Naturtypskarteringar* > *Natura naturtypskartan (NNK)* > *Naturtyper (ytor)* som ska vara markerade. Klicka sedan i kartan på den naturtyp du vill veta mer om så kommer en informationsruta upp i fönstret.

